

19 405

73 7 12 5

19.405

WEGWEISER

FÜR DIE REISENDEN

nach dem Kurort zu

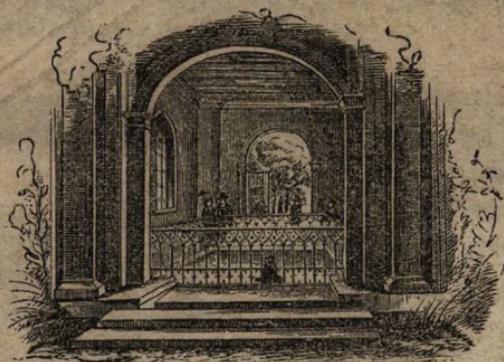
SZCZAWNICA.

PRZEWODNIK

dla podróżujących do wód

SZCZAWNICKICH.

Przez J. W. Szalaja.



Zdrój Józefiny w Szczawnicy.

KRAKÓW,

W drukarni „Czasu“

1857.

prezade
woj. Kości

13912



13.405

CBGİOŞ, ul. Twarda 51/55
tel. 22 69-78-773



Wa5166691

N-1559691

NH-66281/TMK

Es wurde schon mehrfällig das Bedürfniss ausgesprochen, damit eine entsprechende Anleitung insbesondere für solche fremde Reisende, welche aus entfernten Gegenden die Heilquellen zu Szczawnica besuchen wollen, durch Druck bekannt gemacht werde.

Diesem Wunsche entsprechend bringe ich folgende Nachrichten zur allgemeinen Kenntniss, welche Jedermann in Absicht:

- a) der Reise nach Szczawnica
- b) des Aufenthalts daselbst, und
- c) der Abreise von Szczawnica, einen zuverlässlichen Wegweiser abgeben können.

ad A.

1. Die Herrschaft mit dem Kurorte Szczawnica, befindet sich im Sandecer Kreise, des k. k. österr. Kronlandes Galizien, gränzt unmittelbar mit dem Zipser Comitате des Kron-

Aby częstemu zgłaszaniu się o odpowiedniego przewodnika do Szczawnicy, szczególnie dla takich podróżnych, którzy z dalszych okolic chęć mają zwiedzić wody Szczawnickie, zadosyć uczynić, podaje niniejszém następujące szczegóły do powszechnój wiadomości, które zarazem służyć mogą każdemu za przewodnika:

- a) w podróży do Szczawnicy
- b) w zastosowaniu się do zwyczajów lub porządków przyjętych w Szczawnicy, i
- c) względem wyjazdu z Szczawnicy.

co do A.

1. Państwo i zakład kąpielowy w Szczawnicy znajduje się w kraju koronnym Galicyi c. k. Państwa Austryackiego, w obwodzie Sandeckim, przy samój granicy Węgier, komi-

landes Ungarn, untersteht in politisch- und gerichtlich administrativer Beziehung dem k. k. Bezirksamte zu Krościenko, ist von den Hauptstädten Krakau 14, Lemberg 48, und Kaschau 15 geogr. Meilen entfernt, und gehört sammt ihren Heilquellen mir erbeigenthümlich an.

2. Die schon mehrfach analysirten alkalisch muriatischen Heilquellen, benannt Josephinen-Stephans- und Magdalenen-Brunnen, dann die Valerien-Jodquelle, entspringen in dem nordöstlich an das Dorf Oberszczawnica stossenden Thale des Baches Szczawny potok, wo auch die Quellen von zahlreichen Gebäuden und Anlagen der Kuranstalt umgeben sind. Die Ablenkung der Strasse zur Anstalt ist am Dorfeingange mit einem Wegweiser bezeichnet.

3. Von Krakau gelangt man nach Szczawnica entweder: zur Axe auf dem kürzeren jetzt überall chausseartig ausgebauten Wege über Mogilany, Myślenice, Lubnia, Święty Krzyż Neumarkt, Czorsztyn und Krościenko, oder b) auf dem weiteren Wege mittelst der Eisenbahn bis Bochnia, und von dort

tatu Spiskiego. Podlega w polityczno i sądowo administracyjnym względzie, c. k. urzędowi powiatowemu w Krościenku, leży od Krakowa w odległości mil 14, ode Lwowa mil 48, a od Koszyc 15 mil geograficznych, i stanowi moją własność ziemską.

2.) Wody Szczawnickie alkaliczno muryatyczne, przez znakomitych chemików kilkakrotnie rozbierane, pod nazwą zdrojów: Józefiny, Szczepana, Magdaleny i źródła jodowego Waleryi znane, wytryskują w dolinie Szczawnego Potoka, położonej w kierunku północno-wschodnim od wsi Szczawnicy, gdzie także znajdują się liczne zabudowania i spacery zakładu kąpielowego. Zboczenie drogi do zakładu oznacza drogowskaz umieszczony na wstępie do wsi wyżniej Szczawnicy.

3.) Z Krakowa prowadzą dwie drogi do Szczawnicy, lecz każda w innym kierunku. Jedna a) krótsza po bitym i wszędzie dobrze zbudowanym gościńcu na Mogilany, Myślenice, Lubnią, Święty Krzyż, Nowy-targ, Czorsztyn i Krościenko, druga b) dłuższa idąca koleją żelazną do Bochni, a dalej po

zur Axe über Wiśnicz, Limanowa, Neu Sandec, Alt Sandec, Jazowsko, Łącko, Tylmanowa und Krościenko. Der kürzere Weg a) beträgt 14, der längere b) 18 Meilen.

4. Wer von Krakau auf dem Wege a) nach Szczawnica gelangen, und sich einer gemieteten Reise-Gelegenheit bedienen will, vermeide alle Unterhandlungen durch jüdische Factoren, und gebe auch den Krakauer Fiakern kein Gehör, denn beide wissen dem fremden Reisenden die Weite und Beschwerlichkeit der Reise grell darzustellen, um nur ein hohes Miethgeld zu erzielen. Desshalb wende man sich unmittelbar an den Krakauer Spediteur Herrn Eduard Klug sub Haus Nro. 108 Grodzkaer Gasse, und man kann seiner bekannten Solidität und Willfährigkeit die Besorgung einer solchen Reise-Gelegenheit um so beruhigter vertrauen, als dieser nach seiner Geschäftsstellung über allerlei Fuhrwerke disponirt, und solche auch billig und zur Zufriedenheit des Reisenden vermitteln wird.

5. Ob der nachgewiesenen Entfernung kann man von Krakau nach Szczawnica in ei-

bitym gościńcu na Wiśnicz, Limanową, Nowy i Stary Sącz, Jazowsko, Łącko, Tylmanowę i Krościenko. Krótsza a) nieprzenosi 14, a dłuższa b) 18 mil pocztowych.

4. Kto sobie do Szczawnicy drogę a) obierze i na tę podróż okazyę w Krakowie nając zechce, niech w téj mierze nieużywa pośrednictwa krakowskich faktorów, ani niech nie słucha tamtejszych fiaków, bo tak jedni jak drudzy umieją tę drogę nad miarę daleką i utrudzającą przedstawiać — li dla większego zysku własnego. Niech podróżujący raczej się uda do krakowskiego spedytora Pana Edwarda Klug, utrzymującego swój Kantor przy ulicy Grodzkiej, pod liczbą 108, i niech zawierzy jego powszechnie znanéj rzetelności i uprzejmości, w wystaraniu się o okazyę do Szczawnicy, a to tém bardziej, iż ten ze stanowiska czynności swoich rozrządzając różnemi furmankami może okazyę nastęrczyć tanio i z zadowolnieniem podróżującego.

5. Gdy dla wykazanej odległości podróż z Krakowa do Szczawnicy w jednym dniu od-

nem Tage nicht gelangen. Man richte darum seine Reise so ein, damit die Stationen Myslenice, Lubnia oder Neumarkt, für die Mittags oder Nacht-Ruhe entfallen, da sich in solchen auch bessere Gasthäuser befinden.

6. Wer aber die Reise nach Szczawnica auf dem Wege b) über Bochnia einzuschlagen wünscht, so ist diese am schnellsten und bequemsten auf der Eisenbahn zu machen, da täglich zweimal von Krakau nach Bochnia Personenzüge abgehen. Ich empfehle zum Absteigen oder zur Nachtruhe das in Bochnia auf dem Ringplatze gelegene Gasthaus unter dem Stern, da es dem Bahnhofs am nächsten gelegen, und auch das billigste ist.

7. Von Bochnia kann die Reise entweder auf dem Eilwagen bis Neu Sandez oder auf einer in Bochnia zu miethenden Privatgelegenheit unmittelbar bis Szczawnica zurückgelegt werden.

8. Sollte sich der Reisende für den Eilwagen entscheiden so muss ich auf den Umstand aufmerksam machen, dass dieser von Bochnia nach Neu Sandez nur zweimal der Woche, an jedem Mittwoch und Sam-

być się nie może, tak się zastósować wypada, aby stacye: Myslenice, Lubnia i Nowy targ, przypadły dla południowego lub nocnego wypoczynku dla tego, iż one są zaopatrzone dogodnymi domami zajezdnymi.

6. Kto zaś życzy sobie odbyć podróż b), na Bochnię do Szczawnicy, odbyć może jej znaczną część najdogodniej i najspieszniej na kolei żelaznej, gdyż codziennie dwa razy z Krakowa do Bochni osobowe pociągi odchodzą. Chcąc w Bochni wypocząć lub przenocować, zalecam oberzę *pod Gwiazdą*, znajdującą się na głównym rynku, bo to jest najbliższy zajezdny dom od dworca kolei żelaznej, przytém tani i wygodny.

7. Z Bochni jedzie się albo pocztowym szybkowozem do Nowego Sącza, lub najętą okazją do samėj Szczawnicy.

8. Chcącego jechać pocztowym szybkowozem na tę okoliczność muszę zwrócić uwagę, że szybkowóz z Bochni do Sącza tylko dwa razy w tygodniu — t. j. w każdą środę i sobotę po północy zwykł od-

stag zur Mitternachtzeit abzugehen pflegt, dass daher schon mit dem Tageszuge in Bochnia eingetroffen werden muss, um sich auf dem Postamte eines Sitzes in dem zur Nachtzeit abgehenden Eilwagen vergewissern zu können.

9. Wird aber die Miethe einer Privat Gelegenheit vorgezogen, so empfehle ich diese bei dem in Bochnia auf dem Ringplatze wohnenden Spediteur Gustaw Nachowski anzusprechen, weil dieser eigene Pferde und Wagen besitzt, und dieselben auch bis Szczawnica willfährig und billig verdinget.

10. In der Richtung von Lemberg gehen zwei Hauptsträssen entweder über Gródek, Mościska und Szechinie zur Kreisstadt Przemyśl, oder über Sambor und Dobromil.

11. So lange als noch die Eisenbahn von Przemyśl bis Dembica nicht ausgebaut ist, pflegen die Reisenden nach Neu Sandez die kürzere Kaiserstrasse über Dynów, Dubiecko, Domaradz, Jasienica, Miejsce, Krosno, Jasło, Gorlice, und Grybów zu wählen, und sich des zweimahl der

chodzić, że więc dziennym pościągim jako wcześniejszym do Bochni przybyć, i zaraz po przybyciu miejsce dla siebie w szybkowozie, na pocztamcie zamówić wypada.

9. Chcący zaś jechać najętą okazyją, niech się uda w Bochni do spedytora Gustawa Nachowskiego, mieszkającego w głównym rynku, albowiem tenże utrzymując sam konie i wózki chętnie i tanio wynajmuje je do saméj Szczawnicy.

10. W kierunku od Lwowa, wiodą dwie główne drogi, jedna na Gródek, Mościska i Szechinie do miasta obwodowego Przemyśla, druga na Sambor i Dobromil.

11. Dopóki kolój żelazna z Przemyśla do Dembicy zbudowaną nie będzie, podróżni udający się z tąd do Sącza, obierają zwykłe trakt bity, tak zwany węgierski — wiodący na Dynów, Dubiecko, Domaradz, Jasienicę, Miejsce, Krosno, Jasło, Gorlice i Grybów. Na tym trakcie dwa razy w ty-

Woche von Przemyśl nach Neu Sandez abgehenden Eilwagens zu bedienen.

12. Wird aber die längere Route auf der Hauptstrasse über Radymno, Jaroslau, Łańcut, Przeworsk, Rzeszów, bis zur Eisenbahnstation Dembica eingeschlagen, wohin täglich von Lemberg mehrere Posteilfahrten abgehen, so gelangt man von Dembica sehr schnell auf der Eisenbahn nach Bochnia; und von dort nach Szczawnica bedient man sich jener Fahrgelegenheit, die ich schon oben sub 7. 8. und 9 empfohlen habe.

13. Für den Aufenthalt in Neu Sandez empfehle ich das Listische Gausthaus, weil man dort gegen billige Zahlung gute Kost und eine bequeme Unterkunft zu jeder Zeit findet.

14. Wer mit dem Eilwagen nach Neu Sandez ankommt, und zur Fortsetzung seiner Reise nach Szczawnica eine Fahrgelegenheit benöthigt, der miethet eine solche durch Vermittlung, entweder der genannten Gastgeberin oder des Hr. Ritter, Chefs bei der Sandezer Handlung J. Kosterkiewicz'sche Wittwe et Erben,

godniu szybkowóz pocztowy z Przemyśla do Sącza przybywa, i tyleż razy z Sącza do Przemyśla odchodzi.

12. Trakt dłuższy, tak zwany główny wiedeński, prowadzi na Radymno, Jarosław, Łańcut, Przeworsk, Rzeszów, aż do obecnie najbliższej stacyi kolei żelaznej w Dembicy, dokąd w każdym dniu po kilka razy szybkowozy pocztowe ze Lwowa przychodzą. W Dembicy zapisuje się na kolęj do Bochni; a z Bochni do Szczawnicy odbywa się podróż za pomocą tych okazji, które już wyżej pod 7. 8. i 9. zaleciłem.

13. Na czas pobytu w Sączu zalecam lokować się w oberży Listowej, gdzie za mierną opłatą znajdzie podróżujący dobrze przyrządzone jedzenie i wygodne mieszkanie.

14. Kto szybkowozem do Nowego Sącza przybywa, i do Szczawnicy okazję najać chce, niech się do gospodyni oberży wspomnionej, lub do Pana Rytter, zarządcy handlu J. Kosterkiewicza wdowy i spadkobierców zgłosi, a za pośrednictwem tych z uprzejmości znanych osób, najrychlej tanią

da beide mit bekannter Bereitwilligkeit, die von fremden Reisenden gewünschte Fahrgelegenheit billig zu verschaffen, bemüht sind.

15. Da die ganze Strassenlänge von Neu Sandez bis Szczawnica nur 7 Meilen beträgt, kann man von Neu Sandez, wenn um 8 Uhr Morgens ausgefahren und in der Mittelstazion Łącko eine Stunde gerastet wird, schon in der 4ten Nachmittagsstunde Szczawnica erreichen.

16. Man reiset auf der durchgehends guten Kreisstrasse über Alt Sandez, dann über die Colonien Gółkowice und Gaboń, bis zur unmittelbaren Nähe des linken Dunajec Ufers, wo gegenüber dem Dorfe Kadacza eine gute und völlig sichere Plattenüberfuhr besteht. Hier lasse man sich überführen, wofür die tarifmässige Gebühr für ein paar Wagenpferde mit 4 kr. k. m. entrichtet wird. Von da kommt man längst des rechten Dunajec Ufers, weiter nach Jazowsko und Łącko, und erreicht derart die Hälfte des Weges von Neu Sandec nach Szczawnica.

17. Schön oberhalb Gaboń, bevor man den Dunajec passirt,

i wygodną okazyą zaopatrzone będzie.

15. Ponieważ cała droga z Nowego Sącza do Szczawnicy nie wynosi więcej jak 7 mil, więc wyjechawszy z Nowego Sącza o 8mój godzinie z rana, i zabawiwszy z godzinę w Łącku na popasie, już o czwartej godzinie popołudniowej do Szczawnicy zdążyć można.

16. Z Nowego Sącza wiesz tu droga zwana obwodową, wszędzie po bitym i dobrym gościńcu, na Stary Sącz na Kolonję, Gółkowice i Gaboń, aż do lewego brzegu Dunajca, gdzie naprzeciwko wsi Kadaczy jest dobry i zupełnie bezpieczny przewóz promowy. Na nim do Kadaczy przewożą zręczni flisacy, którym się płaci wedle oznaczonej taksy 4 kr. m. k. od pary zaprzęgowych koni. Ztąd dalej gościńcem wzdłuż prawego brzegu Dunajca przyjechawszy na Jazowsko do Łącka, odbywa się pierwsza połowa drogi z Nowego Sącza do Szczawnicy.

17. Już powyżej kolonii Gaboń, nim się podróżujący na

und selbst dann, wenn man sich an dessen rechtem Ufer schon im Dorfe Jazowsko befindet, pflegen die Fuhrknechte und auch andere unberufene Rathgeber, dem fremden Reisenden einen anderen viel kürzeren Weg nach Szczawnica, über das Gebirg Obidza vorzuschlagen. Ich finde mich verpflichtet, diesen Gebirgsweg Jedermann zu widerrathen; denn wenn auch wirklich durch diesen Weg die Passage bis Szczawnica um $1\frac{1}{2}$ Meilen sich abkürzen liesse, so erreicht man dennoch nicht um viel früher den Kurort, weil wegen der bedeutenden Steilheit des langen Obidzer Gebirges und wegen des sehr steinigen Weges die Reise sehr mühsam und beschwerlich ist. Man lasse sich also durch Niemanden beirren, von der Kreisstrasse abzuweichen, um so sorgfältiger aber sollen kränkliche Personen, welche körperliche Erschütterungen zu ertragen nicht vermögen — jenen höchst beschwerlichen Weg vermeiden.

18. Von Łącko führt die Kreisstrasse fortwährend längst dem rechten Ufer des Dunajec, bis man den Marktfleken Krościenko und hinter diesem

Dunajcu do Kadczy przeprowił, jak równie po tój przeprowie, kiedy już do wsi Jazowska zdążył, przywykli furmani lub miejscowi chłopi doradzać każdemu do Szczawnicy jadącemu, inną, o wiele krótszą drogę, wiodącą na góry Obidzy. Tu winienem przestrzedz każdego, aby się nie dał taką namową złudzić, bo jakkolwiek droga na góry Obidzy, jest o półtory mili krótszą, na niej jednak nie o wiele przyspieszy do Szczawnicy, gdyż dla znacznej bystrości gór Obidzy i dla nader kamienistój drogi, jest ona przykrą i utrudzającą. Niech więc nikt uwiesć się nie da do zboczenia z gościńca głównego na drogę przez góry Obidzy, a tém bardziej tacy, co się czują być słabemi, i którym każde wstrząśnienie ciała bardzo zaszkodzićby mogło.

18. Z Łącka wiedzie gościńiec obwodowy ciągle wzdłuż prawego brzegu Dunajca, aż do miasteczka Krościenka, za którym nieopodal znajduje się

die Szczawnicaer Uiberfuhr erreicht. Nachdem man sich hier auf dem stets in gutem Zustande erhaltenen und volle Sicherheit gewährenden Flose zum jenseitigen linken Dunajec Ufer überführen liess, wofür die übliche Gebühr von 3 kr. CMze für ein Paar Bespannungspferde entrichtet wird, erreicht man hier schon das Szczawnicaer Territorium, dessen nur noch $\frac{1}{4}$ Meile lange Strasse durch das Dorf Szczawnica niżnia und die Ansiedlung Miodzius, gerade zum Kurorte leitet.

ad B.

19. Hier nach erreichtem Ziele seiner Reisebestimmung, wolle man sich zuerst das Auffinden einer seinen Wünschen entsprechenden Wohnunterkunft angelegen sein lassen. Jedermann hat die freye Wahl entweder im Dorfe Szczawnica wyżnia, in der Ansiedlung Miodzius, oder in der Brunnenanstalt zu wohnen.

20. Die Wohngebäude welche im Dorfe Szczawnica wyżnia und in der Ansiedlung Miodzius, zur Aufnahme der

przewóz Szczawnicki. Przeprowiwszy się tu za opłatą 3 kr. m. k. od pary zaprzęgowych koni na tratwie, zawsze utrzymywanej w dobrym i bezpiecznym stanie, do lewego brzegu Dunajca, znajduje się podróżujący już na terytorium Szczawnickiem. Ztąd prowadzi jedna tylko droga $\frac{1}{4}$ mili nie przenosząca, na niżnią Szczawnicę i Miodzius do miejsca kąpielowego Szczawnicy wyżniej.

co do B.

19. Zdążywszy tak do tego celu swej podróży, najpierw wypada starać się o odpowiednie mieszkanie dla siebie. Każden ma wolny wybór mieszkać albo we wsi Szczawnicy wyżniej, albo na Miodziusiu lub w zakładzie kąpielowym.

20. Liczne zabudowania w Szczawnicy wyżniej i na Miodziusiu przyrządzone na mieszkanie dla gości kąpielowych,

Kurgäste eingerichtet sind, sind Eigenthum der Orts Insassen, und haben mit verschiedenen Devisen bemalte Schilder ausgehängt, welche eben andeuten, dass diese Wohngebäude für die Kursaison in Miethe vergeben werden.

21. Bei der Vermiethung dieser Wohnungen, pflegen die Orts Insassen höhere oder niedrigere Miethzinse vorzuschlagen, jenachdem der Zufluss an Kurgästen nach Szczawnica sich mehr oder minder zahlreich ergibt. Um daher bei dem Miethzinse nicht überhalten zu werden, rathe ich mehrere Wohnungen in Augenschein zu nehmen, und nicht sogleich in den vorgeschlagenen Miethzins einzugehen, weil bei der überall üblichen Vorliebe der Dorf Insassen mit sich handeln zu lassen, auf solche Weise auch bei den hiesigen eine billige Ermässigung des Miethzinses erzielt werden kann.

22. Doch viel lieber wünschen die Kurgäste zu Szczawnica in der der Herrschaft angehörigen Gesundbrunnen Anstalt selbst unterbracht zu werden, weil diese neben dem Genusse einer sehr reinen und gesunden Luft, auch

są po większej części własnością włościan miejscowych, i mają wywieszane godła wszelakimi dewizami obmalowane, dla oznaczenia, iż właśnie w tych zabudowaniach wynajmują się mieszkania na czas kąpielowy.

21. Przy wynajęciu mieszkań tutejsi włościanie przywykli drożyć się o czynsz najemny, a najwięcej o takim czasie, kiedy bywa najliczniejszy napływ gości kąpielowych. Aby nie dać się uwieść niesłusznym wymaganiom, radzę więcej mieszkań włościańskich obejrzeć, i nie od razu godzić się na czynsz żądany, albowiem jak wszędzie, tak i w Szczawnicy, włościanie lubią się bardzo targować; ale za pomocą wyżej rzeczzonego środka, dają się w końcu nakłonić do zgody, i czynsz do umiarkowanej ceny opuszczają.

22. Jednak daleko chętniej lokują się goście w samym zakładzie kąpielowym, do Państwa Szczawnicy należącym dla tego, iż tenże nietylko nastęcza im odpowiedni wybór w mieszkaniach, i o wiele świeższe i zdrowsze powietrze jak

eine grössere Auswahl von comfortablen Wohnungen darbiethet und hier auch der tägliche Gang vom Dorfe bis zu den Gesundbrunnen auf dem zwar nicht weiten, aber beschwerlichen und steilen Fussesstege, gänzlich erspart wird.

23. Am Eingange zur Brunnenanstalt bewohnt das erste Häuschen zur linken Seite ein Diener der Anstalt, dessen Beruf es ist, den angelangten Kurgästen jedwede Aufklärung zu ertheilen, dieselben in die gewünschten oder schon vorhin ein bestellten Wohnungen einzuführen, und hierüber sogleich dem Brunnen-Inspector die Anzeige zu erstatten.

24. Die Anstalt vermiethet Wohnbestandtheile von 1 bis 5 Zimmern mit und ohne Küche, jenachdem das Bedürfniss angegeben, oder eine Vorausbestellung gemacht wird.

25. Vorausbestellungen auf Wohnbestandtheile, ersuche ich mittelst frankirten Briefen, unter meiner oder der Adresse der Direction dieser Gesundbrunnen-Anstalt letzte Post Krościenko zu richten.

26. Diese können nur in sofern berücksichtigt werden, wenn sie mit einem angemessenen

na wsi, ale nadto jeszcze oszczędza im codziennój drogi ze wsi do źródeł mineralnych, która choć nie daleka jest jednak dość przykrą, bo ją pod górę odbywać trzeba.

23. Na wstępie do zakładu w pierwszym domku po prawej stronie mieszka jeden ze sług zakładowych, którego jest obowiązkiem, udzielać wszelkie wyjaśnienia świeżo przybyłym gościom, wprowadzać ich w mieszkania życzeniom odpowiednie lub poprzednio zamówione, i o każdym takim zdarzeniu natychmiast zawiadomić dozorcę zakładowego.

24. Zakład wynajmuje mieszkania od 1 do 5 pokoi z kuchniami i bez kuchni, stosownie do okoliczności, wymagania lub poprzedzającego zamówienia.

25. Zamówienia mieszkań w zakładzie, proszę przesyłać w listach frankowanych pod adresem moim, lub zarządu zakładu kąpielowego w Szczawnicy, ostatnia poczta Krościenko.

26. Takowe zamówienia pod tym warunkiem tylko uwzględnione być mogą, jeżeli do nich

Darangelde belegt einlangen— und wenn gleichzeitig der Bestellende in die Verpflichtung einzugehen sich erklärt, die bestellte Wohnung spätestens vom 25. Juny mit dem festgesetzten Miethbetrage bezahlen zu wollen.

27. Die Anstalt erhält die betreffende Wohnung durch so lange Zeit zur Disposition des Bestellenden, als das gesandte Darangeld hinreicht, den entfallenden Miethzins zu decken. Läuft aber diese Zeit ab, und wird kein neues Darangeld geschickt, so ist auch die Anstalt jedweder Verantwortlichkeit rücksichtlich der erwähnten Wohnung für die Folgezeit entbunden.

28. Die Miethpreise für Wohnungen bei der Anstalt sind fix auf Tage berechnet, und richten sich nach dem Umfange, der Lage und der mehr oder minder comforten Einrichtung der Localitäten. Der betreffende Preis ist in jeder Wohnung angeschlagen, die Preise dagegen der gesammten Wohnungen, sind aus dem im Comptoir der Anstalt ausgehängten Verzeichnisse zu erfahren.

29 Die Berechnung des Miethzinses begint mit dem Datum,

odpowiedni zadatek załączony będzie, i zarazem zamawiający deklaracją się zobowiąże, że zamówione mieszkanie, nie od późniejszego czasu, jak od 25. czerwca opłacać będzie.

27. Zakład zatrzyma mieszkanie tak długo do dyspozycji zamawiającego, na jaki czas przesłany zadatek wystarczy na pokrycie czynszu przypadającego. Po upływie tego czasu, i w braku nowego zadatku, wyzuwa się zakład z wszelkiej odpowiedzialności nadal względem rzeczzonego mieszkania.

28. Ceny mieszkań zakładowych są stałe, na doby obliczone, i do obszerności, położenia, jak równie do większego lub mniejszego komfortu w umebrowaniu z umiarkowaniem zastosowane. W każdym mieszkaniu, cena jego jest przybita nade drzwiami, spis zaś wykazujący ceny wszystkich mieszkań, bywa wywieszony dla wiadomości każdego, w kantorze zakładu.

29. Obliczenie czynszu najemnego poczyna się od dnia,

an welchem der Wohnbestandtheil bezogen worden ist, insofern dieser nicht vorhinein bestellt wurde. Der Tag, an welchem die Wohnung geräumt worden ist, wird in keine Aufrechnung gebracht.

30. Jeder nach Szczawnica anlangende Fremde, ohne Unterschied ob im Zwecke der Kur, oder Welch immer anderer Geschäfte, wolle längstens binnen 24. Stunden nach seiner Ankunft die für sich, seine Familie und etwaigen Dienstleute beihabenden Reisepässe in dem Comptoir der Brunnen-Anstalt abgeben; in Ermanglung aber dieser Legitimationen sich dort gehörig anzumelden nicht unterlassen. Er beliebe das Haus Nro. und die Schild-Devise des Wohnhauses, welches er im Dorfe bezogen hat, im Gedächtnisse zu behalten, um diese Gelegenheitlich seiner erwähnten Anmeldung mit angeben zu können.

31. Kraft des hohen Ministerial Decrets vom 10. April 1850. Z. 6274 ist ein jeder Fremde zur Entrichtung der mit 2 fl. in CMze festgesetzten Kurtaxe an die Anstalt verpflichtet, ohne Unterschied ob und welche Kur derselbe

w welchem mieszkanie zostało zajęte, jeżeli tegoż zamówienie wprzód nie nastąpiło. Za dzień wyjazdu i opuszczenia mieszkania zakład niezaciąga czynszu do rachunku.

30. Każden przyjeżdżający bez różnicy czy dla kuracyi lub w innym celu przybył do Szczawnicy, raczy w przeciągu 24 godzin od chwili swego przybycia, paszporta tak swoje, jak też swojej familii i sług złożyć w kantorze zakładu, a gdyby temi legitymacjami niebył zaopatrzony, niech również zgłosi się do rzeczownego kantoru, aby tam podać mógł potrzebne wyjaśnienia. Niech raczy także jeżeli mieszka na wsi, zachować w pamięci liczbę i napis na szyldzie domu, do którego się sprowadził.

31. W moc dekretu wysokiego c. k. ministryum spraw wewnętrznych z d. 10. kwietnia 1850 doliczb. 6274. obowiązany każden obcy, bez różnicy czyli i jakiego rodzaju kuracyi w Szczawnicy używa, do opłacenia taksy 2 złr. m. k. zakła-

in Szczawnica geniesst.

Von dieser Kurtaxe sind nur Kinder im Alter unter 15 Jahren, k. k. Offiziere in der Armee vom Hauptmanne abwärts, graduirte Aerzte, Dienstleute der Kurgäste, durch glaubwürdige Zeugnisse nachgewiesene Arme, endlich solche Personen befreit, die sich in Szczawnica nicht über 3 Tage aufhalten.

32. Diese Kurtaxe entrichten diejenigen, welche in Dorfhäusern wohnen, sogleich Gelegenheitlich der Abgabe ihrer Reisepässe im Comptoir der Brunnenanstalt, und sie erhalten darüber ein Billet, welches an die Brunnenbedienung abgegeben werden muss, damit diese Kenntniss erlange, dass die Kurtaxe entrichtet wurde, und dass der Kurgast das Wasser frisch aus dem Gesundbrunnen zu geniessen berechtigt ist. Von Kurgästen aber welche Gebäude der Anstalt bewohnen, wird die frägliche Kurtaxe erst am Ende der Kurzeit in ihre Rechnung aufgenommen. Diese Kurtaxe wird für die Dauer einer Saison nur einmahl entrichtet.

dowi kąpielowemu.

Od téj opłaty są uwolnieni: dzieci w wieku niżej lat 15, c. k. officerowie w armii od rangi kapitana i niżej, graduowani lekarze, słudzy gości kąpielowych, osoby z ubóstwa wykazać się mogące i w końcu także jeszcze osoby, które nad dni 3, niebawią w Szczawnicy.

32. Ci którzy we wsi w domach włościańskich zajęli mieszkania, opłacają wspomnioną takse naprzód, i złożyć ją powinni przy oddaniu paszportów w kantorze zakładu. Tam zarazem dostaną bilet, któreń się służbie przy źródłach mineralnych oddaje, dla zawiadomienia jój, że z opłaceniem taksy, gość osiągnął prawo używania wody z źródeł Szczawnickich. Gościom zaś, którzy zamieszkali w zabudowaniach zakładu, taksa wspomniona przy końcu kuracyi bywa wliczoną do rachunku. Ta opłata uiszcza się tylko raz za cały czas kąpielowy.

33. Die Kurtaxe ist bestimmt, um einen eigenen Brunnenarzt und eine entsprechende Bedienung bei den Gesundbrunnen zu erhalten.

34. Ausserdem wird noch ein geringer wöchentlicher Beitrag zur Erhaltung einer guten Musik geleistet, welche die Anstalt in jedem Jahre auf die Dauer der Badezeit bestellt, um früh und Abends die auf den Promenaden und bei den Gesundbrunnen zu der Zeit zahlreichst versammelten Kurgäste zu unterhalten.

35. Eine wichtige Einrichtung der Szczawnicaer Gesundbrunnen besteht in der Aufstellung eines Doktors, welche Stelle von graduirten Doktoren der Medicin und Chirurgie nur jene einnehmen können, welche wenigstens durch ein Jahr bei den Szczawnicaer Gesundbrunnen mit entsprechendem Erfolge für die Kranken die ärztliche Praxis ausgeübt haben. Derselbe wohnt bei der Anstalt am nächsten den Gesundbrunnen, und seine hauptsächliche Pflicht besteht darin, den seine Hülfe ansprechenden Patienten mit gewissenhafter Rathgebung beizustehen, ihre Kur sorgfältig zu

33. Taxa kąpielowa stanowi fundusz na utrzymanie lekarza zakładowego i odpowiedniej usługi przy źródłach mineralnych.

34. Nadto opłaca się jeszcze mały tygodniowy dodatek na utrzymanie dobrej muzyki, którą zakład w każdym roku na czas kąpielowy sprowadza i do grania zobowiązuje, rano i pod wieczór gościom o téj porze zgromadzającym się najliczniej na promenadzie i przy źródłach mineralnych.

35. Ważne stanowisko u wód Szczawnickich, zajmuje lekarz zakładowy, którym niemoże być kto inny, tylko doktor medycyny i chirurgii, któren przynajmniej przez rok jeden u źródeł Szczawnickich wykonywał praktykę lekarską z pomyslnym skutkiem dla chorych. Tenże mieszka w zakładzie, najbliżej źródeł mineralnych, i jego najgłówniejszym obowiązkiem jest, chorym zgłaszającym się do niego o pomoc lekarską, być sumienną radą usłużnym, opiekować się troskliwie ich leczeniem, i dawać bacność na wszelkie skutki kuracyi u wód tutejszych.

leiten und alle Erfolge der hiesigen Gesundbrunnen genau zu beobachten.

36. Unter seiner alleinigen Leitung steht die Apotheke, welche von der h. Regierung der Anstalt bewilliget wurde, und die sich des allgemeinen Vertrauens schon aus dem Grunde erfreuet, dass alle ärztlich ordinirten Heilmittel von dem Brunnenarzte selbst zubereitet und ausgefolgt werden.

37. Unter seiner Anordnung und Aufsicht steht auch die Zubereitung der Schafmolken, die bei der Brunnenanstalt an die Kurgäste ausverkauft werden; und da die Anstalt für die Echtheit und Reinheit nur dieser verantwortlich ist, können auch Beschwerden über solche Molken welche ausser der Anstalt von herumziehenden Bauersleuten zugetragen werden, weder vom Brunnenarzte noch von der Anstalt berücksichtigt werden.

38. Der Brunnenarzt lenkt ferner seine Aufmerksamkeit auf die Zubereitung der Speisen in der Restauration der Anstalt, damit wirklichen und an eine diaetetische Kost gebundenen Kranken keine solchen Speisen dargereicht wer-

36. Pod jego wyłącznym zarządem stoi apteka zakładowa, na sprowadzenie której wysocki Rząd zezwolenie udzielił, odznaczająca się zaufaniem publiczności szczególnie dla tego, że wszelkie ordynowane lekarstwa sam lekarz zakładowy przyrządza i wydaje.

37. Równie jego zarządowi i nadzorowi podlega przyrządzenie żentycy owczej, która się codziennie w zakładzie kąpielowym sprzedaje; a ponieważ za prawdziwość i czystość tylko téj żentycy zakład na siebie odpowiedzialność przyjmuje, więc wszelkie uzalania na żentycę inną, kupowaną po za obrębem zakładu lub we wsi od włościan, ani lekarz zakładowy, ani sam zakład uwzględniać nie czuje się obowiązany.

38. Lekarz ten ma także nadzór nad restauracją zakładową, aby dla prawdziwie chorych, dyetę zachowywać mających, takich potraw nieprzyrządzała, któreby mogły być zdrowiu szkodliwemi, lub nie były zastosowane do kuracyi u wód mineralnych w ogóle

den, welche sich mit dem Zwecke der Kur nicht vertragen. Auch pflegt er den üblichen Tanzunterhaltungen auf dem Saale der Anstalt, oder den unternommenen Ausflügen in nahe oder weitere Gegenden von Szcza-wnica beizuwohnen, um überall den Kurgästen rathgebend beizustehen.

39. Die Anstalt sorgt für die Erhaltung einer guten Restauration, welche allen Erfordernissen einer schmackhaften und reinlichen Beköstigung vollends entspricht. Das Mittagessen wird gewöhnlich um 1 Uhr auf dem Hauptsaa-le der Anstalt eingenommen, und diese Zeit mit einem Zeichen der Glocke bekannt gegeben. Mann speist Table d'Hote gegen festgesetzte der Billigkeit angemessene Preise — in und ausser Abonnement, jenachdem diess der Kurgast gelegener findet; nur wird das Kostgeld etwas höher für diejenigen angeschlagen, die nicht gemeinschaftlich auf dem Saale speisen, sondern das Essen in ihre Wohnung durch die Restaurationsbedien-ung zuge-tragen haben wollen.

40. Da also für eine entsprechende und billige Beköstigung

przyjętėj. Zwykł nawet lekarz zakładowy towarzyszyć gościom na sali przy zabawach tańcu-jących, przy często odbywają-cych się wycieczkach w pobliskie lub dalsze okolice Szcza-wnicy, i być im wszędzie swą radą lekarską pomocnym, gdziekolwiek by takowej zachodziła potrzeba.

39. W zakładzie znajdująca się restauracya odpowiada dobrem i smacznem przyrządzeniem potraw wszelkim wymaganiom. Jada się na głównej sali zakładu, a do obiadu zasiada się zwykle na od-głos zwołującego dzwonka, o 1szej godzinie. Za obiady Table d'hote w abonamencie lub bez abonamentu, jak się kto do jed-nego lub drugiego zastósować zechce, jest stała i umiarkowa-na cena, która jednak o małą różnicę podwyższa się, jeżeli-by któren z gości nie jadał w gronie towarzystwa na sali, lecz sobie jedzenie przez słu-gę restauratora do mieszkania swego przynosić kazał.

40. Gdy więc takiem przy-rządzeniem restauracyi odpo-wiednie i tanie stołowanie dla gości kąpielowych zapewniono, tém samém dla każdego, a szcze-gólnie dla gości zakładowych,

bei der Anstalt vollständig gesorgt ist, beehrt sich auch für jedermann und insbesondere für diejenigen, welche in der Anstalt wohnen, die Nothwendigkeit, eine eigene Küche führen zu müssen, zumahl die Erhaltung derselben nicht nur mit vermehrten Auslagen und Sorgen verbunden ist, aber auch oft zu Verdruss Anlass gibt, welcher doch am sorgfältigsten während jeder Kurzzeit vermieden werden soll.

41. Die Anstalt ist mit zwei grossen und schön decorirten Säälen versehen, und widmet beide unentgeltlich den Kurgästen zu ihren Zusammenkünften und Unterhaltungen. Der eine wird als Tanz und Concertsaal benützt, und über diesen steht den Kurgästen das freie Verfügungsrecht während der Saison zu. In dem anderen steht ein Billard und mehrere Spieltische für Jedermann bereit, von deren beiden Benutzung nur das überall übliche Partiegeld an den Marquer entrichtet wird. Während der Versammlung und des Aufenthaltes der Damen in dem Tanzsaale hat man sich vom Tabakrauchen zu enthalten.

42. Die Bedienung bei den

uchylono konieczność sprowadzania do Szczawnicy własnych kuchni, których utrzymanie, nietylko że jest kosztowniejsze i utrudzające, ale nadto staje się częstokroć przyczyną kłopotów, których właśnie u wód najtroskliwiej unikać trzeba.

41. Zakład zaopatrzony dwoma dużemi i ozdobnemi salami, poświęca je na zgromadzenia i zabawy gości kąpielowych. Jedna z nich przyrządzona jest do tańców, koncertów i t. p. i służy na czas kąpielowy wyłącznie do dyspozycyi gościom. W drugiej ustawiony jest bilard z kilku stolikami do gry, od których równie jak od bilardu opłaca się tylko zwykła należytość markierowi za partye. Podczas zgromadzenia i pobytu dam na sali tańców, fajki lub cygarów palić nie wolno.

42. Usługę przy źródłach

Gesundsbrunnen wird von jungen Dorfmadchen ausgeübt. Diese stehen im Lohne der Anstalt und ihnen liegt ob, das in rein ausgespülten Trinkgeschirren geschöpfte Mineralwasser den Kurgästen darzureichen, und die Gesundbrunnen so wie deren nächste Umgebung im reinsten Zustande zu erhalten.

43. Zur Sicherheit gegen jedweden Andrang und dadurch mögliche Verunreinigung, sind die Gesundbrunnen mit Gallerien umgeben. In dem inneren Raume derselben, dürfen sich nur die Brunnenbedienung und die Füller einfinden ausser diesen ist es Niemanden gestattet bis in die unmittelbare Nähe der Gesundbrunnen herabzusteigen, und noch weniger selbsts Wasser aus denselben zu schöpfen.

44. Obwohl das Recht des Mineralwassertrinkens allen Kurgästen jederzeit zusteht, so beschränkt sich dieses Recht nur auf den alleinigen Genuss bei den Gesundbrunnen; bloss in ausnahmsweisen und vorhinein von dem Brunnenarzte gewürdigten Fällen, erlaubt die Anstalt Kurgästen, die wegen ihrer Kränklichkeit zu den Gesund-

mineralnych pełnią młode dziewczęta włościańskie, i biorą za nie wynadgrózenie od zakładu. Głównie obowiązane są podawać gościom pijącym z źródeł mineralnych wodę czerpaną naczyniami czysto wypłukanemi, i zachowywać przy źródłach czystość i najściślejsze ochędóstwo.

43. Dla zabezpieczenia źródeł mineralnych od wszelkiego natłoku i zanieczyszczenia, obwiedzione one są galeryami, po za które, oprócz dziewcząt usługę pełniących i napełniający, nikomu niewolno wstępować, ani do źródeł się zbliżać, i wodę z nich czerpać.

44. Mimo to, że gościom kąpielowym służy prawo używać wody mineralnej w jakiegokolwiek porze, prawo to ograniczone jednak jest li do picia przy samych źródłach mineralnych; a tylko w wypadkach wyjątkowych, przez lekarza zakładowego stwierdzonych, zakład pozwala gościom osłabionym i samym do źródeł mineralnych

brunnen sich nicht begeben können die Ausfolgung des Mineralwassers in deren Wohnungen.

45. Wer hingegen das Mineralwasser in grösserer Quantität zu beziehen und dieses weiter zu versenden wünscht, muss dafür vorhinein die entfallende Gebühr im Comptoir der Anstalt bezahlen, worauf er eine Anweisung erhält, gegen deren Uibergabe an den Brunneninspektor die Expedition sogleich besorgt wird.

46. Bestellungen auf Mineralwasser werden von der Anstalt nach allen Gegenden schnell effectuirt. Zur Beruhigung der Abnehmer, dass die Anstalt nur frisches Wasser versendet, ist jeder Verschluss der Flaschen mit Zinkkapseln versehen, die mit dem Namen des Brunnens und mit der Jahreszahl der Füllung bezeichnet sind. Auch wird in den Frachtbrief, welcher die Versendung des Mineralwassers begleitet, der Tag, an welchem die Füllung erfolgte, eingeschrieben.

47. Da die Park-Anlagen der Anstalt in den Frühstunden während der Trinkkur und am Vorabend während des gewöhnlichen Spazierens von den Kur-

zdążyć niemogącym wydawać wodę mineralną do mieszkania.

45. Kto zaś wodę mineralną w większej ilości nabyć i z Szczawnicy wywieść chce, piérwój od niój przypadającą należytość w kantorze zakładu opłacić powinien; tam otrzyma assygnacyę, za którą dozorca zakładu niebawem expedycyę wody zakupionój załatwia.

46. Zamówienia na wodę mineralną, zakład uiszcza spiesznie we wszystkie okolice. Dla zaspokojenia każdego, że tylko świeżo naléwana woda z Szczawnicy przesyłaną bywa, zaopatrują się okorkowania flaszek nakrywkami cynowemi, silnie do szyjek przymocowanemi, na których jest wytłoczona obok nazwy zdroju także liczba roku naléwania. Oprócz téj ostrożności zapisuje się przy każdój expedycyi do frachtowego listu dzień, w którym przesłane flaszki wodą mineralną napełniono.

47. Gdy spacerzy zakładu zrana przy picciu wody, i przed wieczorem dla przechadzek, najliczniej od gości kąpielowych zwiedzane bywają, prze-

gästen am zahlreichsten besucht werden, wird man sich daselbst zur erwähnten Zeit des Pfeifen- und Zigarren Rauchens um so bereitwilliger enthalten wollen, als dieses schon die alleinigen Rücksichten der Humanität für Damen, und insbesondere für Kranke, welche den Tabakrauch nicht vertragen können, gebiethen.

48. Auch an feuergefährlichen Orten der Anstalt, wie z. B. Stallungen, Schopfen und drgl. muss das Tabakrauchen vermieden, und insbesondere der Dienerschaft streng untersagt werden.

49. Der Anstand und die Rücksichten für das Badepublikum berechtigen zu dem Anspruche, damit Jedermann, der die öffentlichen Spaziergänge der Anstalt zu benützen wünscht, auch daselbst in einer, wenn auch ärmlichen, aber doch reinlichen und keinen widrigen Anblick erregenden Bekleidung erscheine.

50. Das Betteln um Almosen wird im ganzen Bereiche der Anstalt nicht geduldet, und die Dienerschaft der Anstalt ist angewiesen, jeden wahrgenommenen Bettler fest zuhalten, und dem Ortsvorstande zu überlie-

to każdy miłośnik tytoniu tém chętniej od palenia fajki i cygarów się wstrzyma, ile że wstrzeźmięźliwości wymagają względy dla dam, a jeszcze więcj dla chorych, niemogących znieść dymu tytoniowego.

48. Także po innych na niebezpieczeństwo ognia narażonych miejscach zakładu, po stajniach, wozowniach i t. p. kaźden od palenia tytoniu wstrzymać się zechce, i to sługom swoim ściśle nakaże.

49. Przyzwoitość i względy dla publiczności kąpielowej obowiązują kaźdego, mającego chęć przechadzać się po spacerach zakładu, aby nie raził nikogo odzieżą niechlujną i nieprzyzwoitą, jakkolwiekby by ta była ubogą.

50. Żebrakom do zakładu przystąpić nie wolno; słudzy zakładowi obowiązani są tego ściśle przypilnować, i kaźdego po zakładzie włóczącego się żebraka przyaresztować i do urzędu miejscowego odstawić.

fern. Die Kurgäste hingegen werden angelegentlichst ersucht, da diese Einführung eben die Befreiung derselben von der Zudringlichkeit der Bettler bezwecket, an keinen bis zur Anstalt herangeschlichenen Bettler ein Almosen zu verabreichen, weil diess das beste Mittel ist, derlei arbeitsscheue und für die Sicherheit gefährliche Vagabunden fern zu halten.

51. Wünscht jedoch Jemand der hiesigen Armuth ein Wohlthätigkeitsopfer zu bringen, der beliebe seine Gabe in die für die Armen bei der Anstalt vorhandene Büchse zu legen, da der Ortspfarrer den Inhalt dieser unter seinem Verschlusse stehenden Büchse jede Woche unter diejenigen vertheilet, welche wahrhaft arm sind, und einer Unterstützung bedürfen.

52. Jedem Wohn- und Badehause bei der Anstalt ist eine entsprechende Dienerschaft beigegeben, welche verpflichtet ist, den Kurgästen auf das zuvorkommendste zu begegnen, ihre Aufträge pünktlich zu erfüllen und deren Hab und Gut sorgfältig zu überwachen.

53. Da die Diener so wie die Mädchen an den Gesundbrunnen von der Anstalt be-

Goście zaś kąpielowi, których właśnie tém postanowieniem zakład od natrętności żebraków ochronić chce, niech żebrakom, którzyby do zakładu zbliżyć się odważyli, niedają jałmużny, albowiem to jest środek najpewniejszy przeciw ściąganiu podobnych włóczęgów.

51. Kto jednak życzy sobie dla tutejszych ubogich dać jałmużnę, ma sposobność złożyć ją w skarbonie wywieszonej w zakładzie, albowiem Ksiądz miejscowy mając klucz od téj skarbony, co tydzień dzieli darami zebranymi takich, którzy są istotnie ubogimi i wsparcia potrzebują.

52. Każdemu zabudowaniu i łazienkom zakładowym dodana jest odpowiednia usługa, która jest obowiązana, być uprzejmą dla gości, posłuszną ich rozkazom i wierną w pilnowaniu ich własności.

53. Ponieważ słudzy, równie jak dziewczęta usługujące przy źródłach biorą zapłatę od za-

zahlt sind, so ist ihnen nicht erlaubt, noch einen besonderen Lohn von den Kurgästen anzusprechen. Nur das aus freiem Willen des Kurgastes der Dienerschaft gewidmete Geschenk ist ihnen anzunehmen gestattet.

54. Diejenigen Diener der Anstalt welche den Bestimmungen ad 52 und 53 zuwider handeln, werden angemessen bestraft, und nach Umständen aus dem Dienste entfernt.

55. Wiewohl noch kein Beispiel vorgekommen ist, dass von den Effecten eines in der Anstalt wohnenden Kurgastes etwas verloren gegangen wäre, so wolle dennoch ein jeder Kurgast zur Forterhaltung dieser Sicherheit, sich in die bei der Anstalt eingeführte Ordnung fügen, und die in seiner Wohnung deponirten Gegenstände dem ihn bedienenden Diener der Anstalt vorweisen und genau vorzählen, da dieser von dem Augenblicke an, für die Sicherheit der erwähnten Effecten verantwortlich bleibt.

56. Wenn aber dennoch dem Kurgaste eine der Obhut des Dieners der Anstalt anvertraute Sache verloren gehen, und längstens binnen 48 Stunden nicht aufgefunden werden sollte, so

klädu, przeto niewolno im upominać się u gości o jakiegokolwiek osobne wynagrodzenie. Li tylko z dobrej woli gościa ofiarowaną darowiznę, wolno przyjąć sługom zakładowym.

54. Słudzy zakładowi, którzy niezachowują się ściśle według reguł pod l. 52 i 53, będą odpowiednio karani i według okoliczności ze służby wydalenii.

55. Mimo że nie zdarzyło się jeszcze, aby coś z rzeczy gości w zakładzie mieszkających przez kradzież zginęło, jednak niech każdy gość, właśnie dla zachowania tego bezpieczeństwa w zakładzie, do zaprowadzonego tamże porządku zastosować się zechce, i zaraz po przybyciu na swe miejsce ruchomości do mieszkania zniesione, sługę zakładowego uważnym zrobi, i te jemu policzy, który od téj chwili za pewność wspomnionych ruchomości jest odpowiedzialnym.

56. Gdyby jednak mimo téj przezorności jaka rzecz słudze zakładowemu pod dozór oddana, gościowi zginąć miała, i w przeciągu 48 godzin odkryć by się nie dała, zakład

wird ihr voller Werth dem Kurgaste von Seite der Anstalt baar ersetzt, weil diese Mittel zur Hand hat, sich an dem Schuldtragenden regressiren zu können.

57. Für die Sicherheit solcher Dienstleute, Wäscherinnen u. dgl. welche in keiner Verpflichtung zur Anstalt stehen, kann sich dieselbe nur dann verbürgen, wenn ihr diese Individuen als vollends verlässlich bekannt, und auch als solche den Kurgästen empfohlen worden sind.

58. Die Post geht von Szczawnica zum nächst gelegenen k. k. Postamte in Krościenko regelmässig früh an jedem Sonntag, Dienstag, Donnerstag, und Samstag und an den nämlichen Tagen überbringt sie die eingelangten Korespondenzen, geldbeschwerten Briefe und Frachtstücke. Damit der zeitliche Abgang der Post nicht aufgehalten werde, müssen die Briefe schon den Abend zuvor im Comptoir der Anstalt abgegeben werden.

59. Mit der Expedition der Post befasst sich die Anstalt selbst und bürgt für ihre Sicherheit. Ausser dem entfallenden Porto ist für jeden aufgegebenen

jék całą wartość w pieniądzech gościowi wynagrodzi, a szkody poszukiwać będzie na winowajcy, mając w tym względzie pod ręką dostateczne środki.

57. Za pewność sług, praczek i t. p., które ze względu obowiązków swoich nie są od zakładu zawisłe, tenże tylko pod tym warunkiem ręczyć może, jeżeli mu dobre zachowanie się tych osób jest znane, i o tém gościa zakład poprzednio zapewnił.

58. Poczta z Szczawnicy odchodzi rano regularnie do najbliższego c. k. pocztowego urzędu w Krościenku, w każdą niedzielę, w wtorek, czwartek i sobotę, i w tych samych dniach przybywa do Szczawnicy, zaopatrzona nadeszłemi listami i pakietami pieniężnymi lub frachtowemi. Aby wczesna wyprawa poczty nieucierpiała spóźnienia, listy już w wieczór w dniu poprzednim do kantoru zakładu oddane być powinny.

59. Expedycją poczty zajmuje się sam zakład, i ręczy za jék pewność i bezpieczeństwo. Na utrzymanie pocztowego posłańca, dopłaca się w kantorze

der eingelangten einfachen Brief 1 kr. und für jeden mit Geld beschwerten Brief oder jedes Frachtstück 3 kr. Cmze. an das Comptoir der Anstalt zu entrichten. Dieser Aufschlag bildet den Fond, aus welchem der Postbothe für seine Gänge bezahlt wird.

60. Die gewöhnlichsten Ausflüge, welche die Kurgäste einzeln oder parthienweise von Szczawnica zu machen pflegen, sind die Karpathen, das Meer-auge, die Schlösser Czorsztyn und Niedetz, das Rothe Kloster und das Felsenthal der Pioninen. Von Pionin pflegt man gewöhnlich zu Wasser auf dem Flusse Dunajec bis nach Szczawnica zurückzukehren. Solche Ausflüge biethen dem hiesigen Landvolke häufige Gelegenheit, ihre Fuhrwerke und Kähne vortheilhaft an die Kurgäste verdingen zu können. Für die Miethe solcher Fahrgelegenheiten sind bestimmte, seit vielen Jahren bestehende Preise. Um diese auch für die Zukunft aufrecht zu erhalten, sind Ansprüche der Bauern um höhere Lohn nicht zu beachten.

61. Für weitere Strecken, wenn die Reise einige Tage andauern sollte, ist es rathsä-

zkladu oprócz zwykłego porto od każdego listu przybyłego lub odchodząc mającego 1 kr., a od listu z pieniędzmi lub od ekspedycyi frachtowej 3 kr. w m. k.

60. Goście Szczawnicy często odbywają różne wycieczki w przyległe okolice, w większem lub mniejszem towarzystwie, t. j. do karpat i Morskiego oka, do zamków Czorsztyna i Niedzicy, do Czerwonego klasztoru i do Pionin. Z Pionin zwykli powracać Dunajcem na czółnach aż pod samą Szczawnicę. Z takich wycieczek mają włościanie okoliczni sposobność wiele korzystać z gości, wynajmując swoje podwódki, wózki, czółna i t. p. Za wynajęcie takich okazyi są ponajwiększej części już od dawna ustanowione ceny. Aby je i na przyszłość zachować, więcej płacić nietrzeba, mimo naprzykrzania się chłopów o większe wynagrodzenie.

61. Na wycieczki kilka dni trwające najlepiej jest najmować furmanki na dnie. Jeżeli

mer, die Gelegenheit auf Tage zu dinge. Besorgt der Fuhrmann seine Beköstigung und das Pferdefutter, so ist er für einen 2 spännigen Wagen mit 2 fl. 24 kr. bis 2 fl. 30 kr. Cm. täglich hinreichend gelohnt. Für kürzere Ausflüge wie z. B. nach Czorsztyn oder Rothe-kloster zahlt man für einen 2 spännigen Wagen 1 fl. 20 kr. bis 1 fl. 24 kr. Cmze. Wird mit Kähnen auf dem Dunajec von Czorsztyn nach Szczawnica gefahren, so gebührt den Uiberführern von jedem Paar zusammengebundener Kähne der Lohn von 4 fl. Cmze., vom Rothen-kloster bis Szczawnica dagegen nur 2 fl. Cm. Wird aber noch ein 3ter Kahn beige bunden, dann gebührt der Lohn für die erstere Strecke 6 fl. und für die letztere 3 fl. in Cmze.

62. Um den schon vielfältig vorgekommenen Beschwerden zu begegnen, dass die von erwähnten Ausflügen auf dem Flusse Dunajec in Kähnen zurückkehrenden Kurgäste sowohl bei der Landung als auch im Dorfe Szczawnica nicht von einem Heere der Dorfjugend angefallen, und mit auf Stangen gehängten Tücheln, Bän-

ma do furmana należeć staranie się o strawę dla siebie i koni, to ma dostateczne wynagrodzenie za każdy dzień 2 złr. 24 kr. do 2 złr. 30 kr. m. k. od parokonnój furki. Za krótsze wycieczki, jak do Czorsztyna lub do Czerwonego klasztoru, należy się mu niewięcej jak 1 złr. 20 kr. do 1 złr. 24 kr. m. k. Jadąc w czółnach Dunajcem z Czorsztyna do Szczawnicy, zwykle się płaci od pary związanych czółen 4 złr., a gdyby się ta przejazdka tylko od Czerwonego klasztoru do Szczawnicy odbywać miała, należy się od pary czółen 2 złr. m. k. Jeżeliby zaś 3cie czółno dodane było, więc od trzech czółen przypada wynagrodzić fli-sakom z Czorsztyna do Szczawnicy 6 złr., a z Czerwonego klasztoru do Szczawnicy 3złr. m. k.

62. Często użalają się goście, którzy powracają z wspomnionych wycieczek w czółnach na Dunajcu, że przy wyładowaniu i w samej wsi Szczawnicy niżniej, bywają napadani od młodzieży wsiovej przywitaniem — na żerdziach powieszonymi kwiatami, chustkami, wstążkami, lub obok drogi wystawionymi i paląciami

dern und Blumen, oder mit entlang der Strasse angezündeten Freudenfeuern bewillkommt, sodann aber auf eine zudringliche Weise um eine Erkenntlichkeit belästigt werden, rathe ich, keine Geschenke dafür an die Dorfjugend zu vertheilen; hiedurch wird dieser Uibelstand von selbst aufhören und auch kein fernerer Anlass zu Bettelien und zum Müssiggang der Dorfjugend gegeben werden.

ad C.

63. Die Kurgäste, welche von Szczawnica abzureisen wünschen, dürfen wegen einer Fahrgelegenheit nicht verlegen sein, denn es melden sich bei der Anstalt zu jeder Zeit und insbesondere, wenn die Saison zu Ende geht, viele Fuhrleute, welche ihre Fahrgelegenheiten an Kurgäste verdingen wollen.

64. Auch diese Fuhrleute pflegen den Kurgästen, welche ihre Rückreise nach Neu Sandez einschlagen wollen, den kürzeren Weg über Obidza anzurathen. Wie schon im §. 18. vor diesem Wege gewarnt worden ist, muss diess auch dermal wiederholt werden.

się kagańcami, za które przywitania następnie i młodzież wsiowa bywa natrętna i o wynagrodzenie gościom dokuczliwa. Chcąc uchylić ten zły zwyczaj i zapobiedz próżniactwu, radzę żadnych nagród za takie przywitania nierozdawać, przez co młodzież wsiowa sama przestanie być gościom natrętna.

co do C.

63. Goście którzy z Szczawnicy wyjeżdżać zamysłają, łatwo mogą dostać okazyi do swój podróży na miejscu, gdyż zawsze, a najczęściej ku zakończeniu pory kąpielowej, zgłaszają się liczni furmani, ubiegający się o passażerów w chęci wynajęcia im swoich furmanek.

64. Ci furmani zwykli także gościom powracającym na Sącz doradzać drogę krótszą na góry Obidzy. Niech się tém nikt nie da uwodzić, i niech stanowczo obstaje za drogą obwodową, wiodącą na Krościenko, Łącko i t. d. do Sącza, jak to już w §. 18 przestrzeżono.

65. Den von Szczawnica abreisenden Kurgästen werden regelmässig am Vortage ihrer Abreise mit der bezirksämtlichen Visa versehenen Pässe, im Comptoir der Badeanstalt erfolgt.

66. In diesem nämlichen Comptoir wird über Anfragen die Auskunft ertheilt, an welchen Tagen der Eilwagen von Neu Sandez nach Dembica oder Jasło abzugehen pflegt.

65. Gościom opuszczającym Szczawnicę zwykle w dniu przed ich wyjazdem, wracając się w kantorze zakładu paszporta, wizą c. k. powiatowego urzędu zaopatrzone.

66. Ktoby z Sącza dalej szybkozozem swą podróż odbyć chciał, w wspomnionym kantorze zakładu wiadomość powziąć może, wktórych dniach szybkozóz z Sącza do Dembica lub do Jasła odchodzi.



19 405